

PIRMAJAM PILNAMETRAŽIAM LIETUVIŠKAM FILMUI – 90 METŲ. TURI IDĖJŲ JO ĮAMŽINIMUI?

2021 m. spalio 8 d. bus prabėgę lygiai 90 metų nuo Kaune sukurto pirmojo lietuviško pilnametražio vaidybinio filmo „Onytė ir Jonelis“ arba „Nelįsk, kur nereikia“ premjeros. Tai ryškiausias anuometinis meninis kino produktas, sukurtas be valstybinės pagalbos bei sukėlęs platų rezonansą Lietuvoje ir rodytas Amerikoje lietuvių išeivijos atstovams. „Onytė ir Jonelis“ yra pirmasis didelis ir ženklus pavyzdys, įkūnijęs tarpukario Lietuvos kino entuziastų ryžtą kloti pamatus profesionaliam lietuvių nacionaliniam kinui.

Kaunas kartu su kino centru „Romuva“ ir Kauno filmų biuru siūlo įamžinti šį jvykj ir kviečia menininkus teikti idėjas meniniams akcentams.

Iki kada? Paraiškų laukiame nuo 2021 m. sausio 1 d. iki kovo 1 d.

Kaip? Paraišką galima pildyti internetu: <https://akcentai.kaunas.lt/pildyti-paraiska/>

Kokia forma? Laukiami skulptūrų, šviesos instaliacijų, dizaino objektų ar kitų meninių formų pasiūlymai.

Kur? Siūlomos lokacijos naujam meno kūrinii:

- + Kauno kino centro „Romuva“ prieigos (Laisvės al. 54).
- + Kita Jūsų pasirinkta ir prie konteksto deranti vieša Kauno vieta.

ONYTĖ IR JONELIS

Pirmasis lietuviškas pilnametražis vaidybinis filmas

Vaidybinis / Pilnametražis / Negarsinis / Nespaluotas

Trukmė: 73 min.

Žanras: komedija

Gamybos įmonė: „Akis“

Scenarijaus autoriai ir režisieriai: Jurgis Linartas, Vladas Sipaitis

Operatorius: Feogonijus Dunajevus

Vaidina: Vanda Lietuvaitytė, Vladas Sipaitis, Potencija Pinkauskaitė, Antanas Mackevičius, Stasys Petraitis, Antanina Leimontaitė ir kiti.

1931 m. spalio 8 d. Lietuvos kultūrinį gyvenimą sudrebino pirmojo lietuviško pilnametražio vaidybinio filmo „Onytė ir Jonelis“ arba „Nelįsk, kur nereikia“ premjera, kuri įvyko tuo metu moderniausiame Kauno kino teatre „Forum“ (dabar Laisvės al. 46A). Laikraštyje „Lietuvos aidas“ filmo siužetas buvo pristatytas taip:

„Idiliškai begyvendami sodžiuį pusmergė Onytė ir pusbernis Jonelis susimylė. Traukiama ir viliojama miesto gyvenimo Onytė atvyksta Kauną ir čia stoja tarnauti prie vieno gydytojo. Jai įkandin atvažiuoja ir Jonelis. Nepratę prie miesto darbo, juodu čia pridaro visokių juokų: tarnaitė Onytė visiškai nenusimano savo pareigose. Vėliau miesto įtaka juodu išpaikina. Išvykus kartą ponams, juodu apsirengia ponios ir pono rūbais ir eina „pafrantuoti“. Tačiau Jonelis kažkur taip sutepa gydytojo rūbus dažais, kad net juokas žiūrėti, ir užmiršta juos išvalyti. Vėliau gydytojas tatoi pamato ir supranta, kas įvyko. Negalėdami prisitaikyti prie miesto gyvenimo, juodu vėl grįžta kaimą, čia apsiveda ir laimingai gyvena. Kaip matyti iš šio trumpo siužeto turinio, filmas „Onytė ir Jonelis“ yra natūralistiniame komiškame fone. Moralinis filmo postulatą: nebėkime iš kaimo miestą! Filmą – 4 paveikslų. Filmo demonstravimas tęsis valandą su viršum.“

Filmavimas užtruko beveik pusmetį. Dauguma filme vaidinusių aktorių – teatro studentai, kuriems buvo pažadėta po filmavimo atsiskaityti geriausiais šokoladiniais saldainiais.

Filmuojant juostą komandai trūko ne tik pinigų technikos nuomai, suvokimo, patirties, bet ir nuovokos, kaip paruošti aktorius filmavimui. Ypač kino kritikai po filmo peikė aktorių grimą, kuris atrodė itin keistai – juodos lūpos ir paakiai, akinamai balti veidai.

Aktorė Vanda Lietuvaitytė, vaidinusi Onytę, prisimena:

„Kaip mes grimavomės? Tas grimas buvo pats teatrališkiausias. Jei antakiai – tai juodi kaip smala. Jei veidas – tai baltas baltutėlis. Tikri „gyvi lavonai“, o mums atrodė labai gražu...”

Buvo ir kitų neigiamų atsiliepimų – kritikams užkliuvo Onytę įkūnijusios aktorės Vandos Lietuvaitytės vaidyba, mat jai **„suetima kaimietės psichologija ir elgesiai”**.

Kritikos sulaukė ir kiti aktoriai: **„Visi vaidilos turi keletą bendrų stambių ydų: didžiausia iš jų – tai bereikšmė veido išraiška, stoka charakteringų ir tipingų veido bruožų”**. Nepatiko ir pernelyg „seksualistinis“ filmo turinys.

Tačiau galutinis „Naujosios Romuvos“ verdiktas pirmajam pilnametražiam lietuvių darbui buvo gana palankus – korespondentui patiko ir **„įdomios sukombinuotos scenos”**, ir veikalo gyvumas, ir įdomus siužetas. Pagirta ir tai, kaip juostoje atvaizduotas Kaunas, kuris, pasak autoriaus, **„daro tikrai gražaus ir turtingo miesto įspūdį”**. Galiausiai konstatuota, jog, turint omenyje patirties stoką ir lėšų trūkumą, filmas ne toks jau ir prastas. Pridurta, kad **„tai reikšmingas faktas mūsų tautos kultūros gyvenime”**.

„Lietuvos žinios“ taip pat nepagailėjo gerų žodžių:

„Turint galvoj, kad filmas statytas sunkiausiose sąlygose, be jokios paramos, be visuomenės pasitikėjimo, reikia pasakyti, kad lietuviško filmo pionieriai tikrai milžinišką darbą atliko. Jų pasiryžimas ir to pasiryžimo darbo vaisius tikrai verti visuomenės pasitikėjimo ir atitinkamos paramos.”

Po premjeros daugelis žmonių palaikė ir drąsino kino kūrėjus. Pasakojama, kad pažiūrėjęs filmą „Onytė ir Jonelis“, garsusis tenoras Kipras Petrauskas sakė:

„Visai nieko, kaip pirmai pradžiai mūsų Lietuvai pakanka ir tiek.“

Aktorė Vanda Lietuvaitytė po daugelio metų prisiminė jai didžiausią įspūdį padariusį legendinio dainininko gestą:

„Aš taip apsidžiaugiau – man pats Kipras Petrauskas pabučiavo ranką.“

Kino kūrėjai iš parduotų bilietų susigrąžino į filmo kūrybą investuotus daugiau nei 20 000 litų. Deja, dabar pažiūrėti ir patys įvertinti šį filmą neturime galimybės. Jis laikomas dingusiu.

Nuotr. iš Lietuvos literatūros ir meno archyvo

Nuotr. iš Lietuvos literatūros ir meno archyvo

Nuotr. iš Lietuvos literatūros ir meno archyvo

Daugiau informacijos ir filmo bei siūlomos lokacijos nuotraukų:
https://bit.ly/pirmajam-filmui_informacija

*Rengiant idėjos projektą rekomenduojama naudotis pateikta informacija.